

Η αλήθεια για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας | σελίδα 1

Άνοδος επιχειρηματικών και Ξένων Άμεσων Επενδύσεων | σελίδα 6

Απασχόληση ο αφενδής μάρτυρας της οικονομικής προόδου | σελίδα 7

Δέσμη νέων αναπτυξιακών δράσεων | σελίδα 9

ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ανοδική πορεία της οικονομίας συνεχίζεται

Με σταθερά ανοδικό ρυθμό κινήθηκαν τους τελευταίους τρεις μήνες οι διάφοροι επιμέρους δείκτες και μεγέθη της οικονομικής δραστηριότητας και, εκτός απροόπτου (βλέπε ενδεχόμενο νέας διεθνούς κρίσης), δημιουργούν βάσιμες προσδοκίες για νέα μεγαλύτερη αύξηση του ΑΕΠ το γ' τρίμηνο και προσέγγιση του ετήσιου στόχου για ανάπτυξη 1,8% το 2017.

Η αλήθεια για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας

Η πρόσφατη δημοσίευση της έκθεσης Global Competitiveness Report του World Economic Forum (WEF) για την ανταγωνιστικότητα που εμφάνισε την Ελλάδα στην 87^η θέση της διεθνούς κατάταξης, δηλαδή πολύ χαμηλά και μία θέση χειρότερα από αυτή του 2016, έδωσε λαβή για πολλαπλές επικρίσεις όσον αφορά στην ικανότητα της χώρας να προσελκύσει επενδύσεις και να επιστρέψει στην ανάπτυξη. Πρόκειται για μία ακόμη εσφαλμένη εκτίμηση διεθνούς οργανισμού

η οποία ελέγχεται για την μεθοδολογία της. Αλλά, προτού εξετάσουμε την εν λόγω εκτίμηση του WEF για την ελληνική ανταγωνιστικότητα, πρέπει να τονίσουμε πως η μέτρηση της ανταγωνιστικότητας δεν είναι μία απλή ή μονοσήμαντη διαδικασία - δεν υπάρχει συμφωνημένος ορισμός ή σαφώς καθορισμένος δείκτης.

Η μέτρηση της ανταγωνιστικότητας δεν είναι μία απλή ή μονοσήμαντη διαδικασία

Δύο είναι οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους δομούνται διεθνώς όλες οι μετρήσεις της ανταγωνιστικότητας. Ο πρώτος αφορά στην ποσοτική μέτρηση της ανταγωνιστικότητας βάσει κόστους ή τιμών, η οποία συνδέεται με το κόστος εργασίας και τη λειτουργία του ανταγωνισμού στις αγορές που καθορίζει τις τελικές τιμές. Ο δεύτερος καλύπτει την πέραν των τιμών ανταγωνιστικότητα, η οποία αφορά στην ποιοτική ή τεχνολογική ανταγωνιστικότητα και συνδέεται με την ανάπτυξη και διάθεση νέων προϊόντων και απαιτεί ουσιαστική εσωτερική καινοτομία (έρευνα, ανάπτυξη, σχεδιασμό, inter alia).

E: minister.sec@mneec.gr
T: +30 210 3332630

Νίκης 5-7, Αθήνα - Πλατεία Συντάγματος, 10563, ΑΤΤΙΚΗΣ
Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης Research

Επειδή, η ποσοτική μέτρηση της ανταγωνιστικότητας που βασίζεται στα σχετικά κόστη εργασίας, δεν λαμβάνει υπόψη της τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, αυτό που ενδιαφέρει είναι η ανταγωνιστικότητα με βάση τις σχετικές τελικές τιμές κατανάλωσης, οι οποίες, ως γνωστόν, έχουν τον βασικό - αν και όχι τον τελικό - λόγο στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας. Όπως, όμως, παρατηρούμε δεν υπάρχει μέτρηση διεθνούς ή εγχώριου οργανισμού που να δείχνει μείωση της ελληνικής ανταγωνιστικότητας τιμών το 2017 είτε έναντι του 2016 είτε έναντι του 2014. Αντίθετα, όλες οι μετρήσεις καταγράφουν αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας που για την περίοδο 2014-2017 κυμαίνονται μεταξύ 3,4% και 7,7%, ενώ για την περίοδο 2014-2016 κυμαίνονται μεταξύ 3,4% και 5,3% (βλέπε Πίνακα 1).¹

Π1. Εξέλιξη Ανταγωνιστικότητας Ελληνικής Οικονομίας Βάσει ΠΣΣΙ (έναντι 37 χωρών)

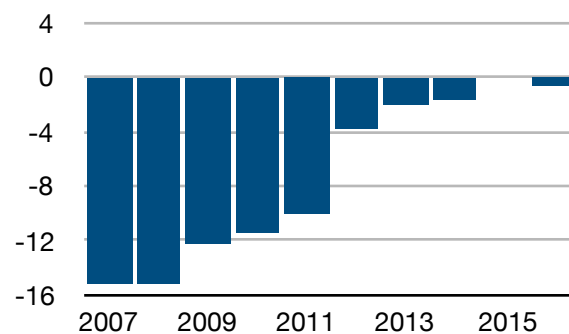
	2017 2016	2017 2014	2016 2014
Βάσει τιμών κατανάλωσης			
ΔΝΤ (Φεβρ.2017)	0,0	4,5	4,5
Ευρωπ. Επιτροπή (δ' 3μηνο 2016)	0,0	3,4	3,4
ΟΟΣΑ (29/9/2017)	2,3	7,7	5,3
Τράπεζα Ελλάδος (Σεπτ. 2017)	0,5	4,4	3,9
Ευρωπ. Κεντρ. Τράπεζα (Ιαν-Αυγ. 2017)	0,0	5,3	5,3
Βάσει τιμών εξαγωγών			
Ευρωπ. Επιτροπή (δ' 3μηνο 2016)	μ.δ.	μ.δ.	12,6

Πηγή: ΤτΕ, ΟΟΣΑ, Κομισιόν, ΔΝΤ

Μία, όμως, ολοκληρωμένη αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας μίας χώρας, οφείλει να λάβει υπόψη της και τις εξαγωγικές επιδόσεις από τις οποίες εξαρτάται η

διεθνής προσαρμογή και επέκταση μίας οικονομίας. Συγκεκριμένα, για το χρονικό διάστημα 2014-2016 οι σχετικές τιμές των ελληνικών εξαγωγών, καταμαρτυρούν βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κατά 12,6%. Πέραν τούτου, υπάρχουν, όμως, παράγοντες που ενώ δεν επηρεάζουν άμεσα τις τιμές, όπως η καινοτομία, η εξειδίκευση και η ποιότητα, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας μίας οικονομίας. Θυμίζουμε ότι αυτοί οι παράγοντες μαζί με τις τιμές αντανακλώνται στην εξέλιξη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σαν ποσοστό του ΑΕΠ (βλέπε Διάγραμμα 1).

Δ1. Η Εξέλιξη του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ποσοστό του ΑΕΠ)

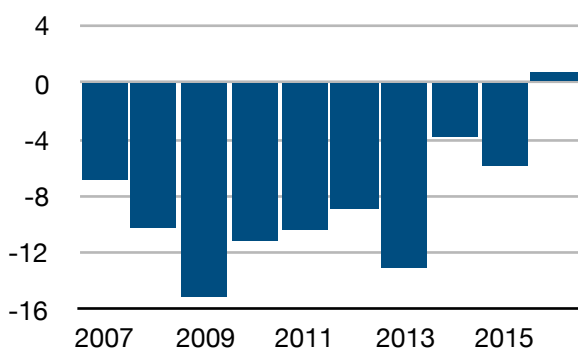

Πηγή: Eurostat

Από εκεί και πέρα την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας μπορεί κανείς να διακρίνει και σε μία σειρά από άλλους δείκτες που αφορούν στην πορεία των δημοσίων οικονομικών, όπως είναι το δημόσιο έλλειμμα σαν ποσοστό στο ΑΕΠ ή τις αλλαγές στις δομές της οικονομίας. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατέγραψε πλεόνασμα κρατικού προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στο 0,70% του ΑΕΠ της χώρας το 2016 (βλέπε Διάγραμμα 2).

¹ Για το 2017, οι μεν συγκρίσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΔΝΤ βασίζονται σε προβλέψεις, οι δε του ΟΟΣΑ, της Τράπεζας Ελλάδος και της ΕΚΤ βασίζονται αντίστοιχα σε μετρήσεις του α' εξαμήνου, του α' τριμήνου και του α' οκταμήνου του 2017. Επιπλέον, η ΤΕ εκτιμά την ανταγωνιστικότητα της χώρας έναντι των 28 κυριότερων εμπορικών εταίρων της. Οι συγκρίσεις της ΕΚΤ γίνονται με το οκτάμηνο κάθε έτους, ενώ ΠΣΣΙ είναι ο δείκτης Πραγματικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας.

Δ2. Η Εξέλιξη του Ισοζυγίου Κρατικού Προϋπολογισμού (ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

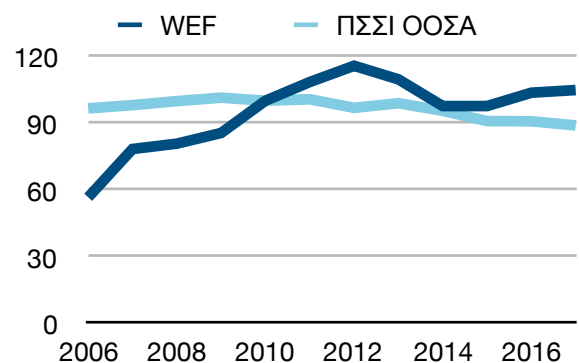
Αναφορικά, τώρα, με τις αλλαγές στις δομές της οικονομίας (μεταρρυθμίσεις), η τελευταία έκθεση του Euro Plus Monitor (Σεπτέμβριος 2017) είναι αναμφίβολα αποκαλυπτική: γιατί, ενώ, όπως είναι φυσικό για τη μοναδική οικονομία κράτους-μέλους της Ευρωζώνης σε πρόγραμμα, κατατάσσει την Ελλάδα στην 28^η θέση-ουραγό της Ευρωπαϊκής κλίμακας σε οικονομική ευρωστία/υγεία, εντούτοις της δίνει την 20^η θέση στον τομέα της ανταγωνιστικότητας και την 1^η θέση με βάση τον δείκτη προόδου προσαρμογής. Μάλιστα, αυτή την 1^η θέση καταλαμβάνει η Ελλάδα καθ' όλη την τριετία 2014-2016. Επειδή, δε, ο δείκτης προσαρμογής απαρτίζεται από 4 υποδείκτες, η Ελλάδα το 2016 έχει στην ΕΕ την 4^η θέση σε εξωτερική προσαρμογή, την 2^η θέση σε προσαρμογή του κόστους εργασίας, την 1^η θέση σε δημοσιονομική προσαρμογή και την 1^η θέση σε μεταρρυθμίσεις.

Συνεπώς, με βάση τα παραπάνω δεδομένα, ποσοτικά και ποιοτικά, της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την 87^η θέση κατάταξης που δίνει η έκθεση του WEF στην Ελλάδα ως προβληματική σε επίπεδο αξιοπιστίας. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγείται κανείς εύκολα αν αναλογιστεί το μικρό δείγμα συγκριτικά με τις άλλες χώρες που χρησιμοποίησε ο αρμόδιος φορέας για

την Ελλάδα (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών-ΣΕΒ) και ότι στην 4^η και 5^η θέση των “πλέον προβληματικών παραγόντων για την επιχειρηματικότητα” (βλέπε την σελίδα 130 της έκθεσης) συναντάμε την “πολιτική αστάθεια” και την “κυβερνητική αστάθεια/πραξικοπήματα” αντίστοιχα. Τα προβλήματα αυτά όχι μόνον είναι αδιανόητα για την Ελλάδα, αλλά δεν τέθηκαν στον ίδιο βαθμό ούτε για χώρες που αντιμετώπισαν σχετικές καταστάσεις όπως η Τουρκία ή η Αίγυπτος. Αξίζει ακόμη να τονιστεί πως καμία από τις ευρωπαϊκές χώρες που υπολείπονται της Ελλάδος σε ανταγωνιστικότητα (2016) με βάση την αξιολόγηση του Euro Plus Monitor δεν βρίσκεται μετά την 87^η θέση του WEF.

Το πλέον αποκαλυπτικό, όμως, είναι το γεγονός ότι ενώ οι εκθέσεις του WEF δείχνουν την Ελλάδα να κατρακυλά από την 44^η θέση διεθνούς ανταγωνιστικότητας το 2007 στην 87^η το 2017, ο δείκτης Πραγματικής Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας (ΠΣΣΙ) βάσει τελικών τιμών της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) εμφανίζει βελτίωση ανταγωνιστικότητας το ίδιο διάστημα (έως α' τρίμηνο 2017) κατά 6,9% και ο αντίστοιχος δείκτης του ΟΟΣΑ εμφανίζει βελτίωση 8,7% στο ίδιο διάστημα (βλέπε Διάγραμμα 3).²

Δ3. Εξέλιξη Ανταγωνιστικότητας Ελλάδος βάσει WEF και ΠΣΣΙ του ΟΟΣΑ (2010=100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, WEF

² Η χρονοσειρά κατάταξης της WEF έχει δεικτοποιηθεί με βάση το 100 για να είναι πιο καθαρή η σύγκριση με το δείκτη ΠΣΣΙ του ΟΟΣΑ (βάσει σχετικών τιμών κατανάλωσης, έναντι 37 ανταγωνιστριών χωρών).

Σημειώνεται ότι η αύξηση των δεικτών ΠΣΣΙ (ΟΟΣΑ) και της σειράς κατάταξης της χώρας (WEF) ισοδυναμεί με επιδείνωση της ελληνικής ανταγωνιστικότητας και, αντιστρόφως, η μείωσή τους με βελτίωση αυτής.

Έτσι, ενώ ο δείκτης ΠΣΣΙ του ΟΟΣΑ μειώνεται μετά το 2010 καταγράφοντας βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, η άνοδος του δείκτη κατάταξης του WEF στο ίδιο διάστημα υποδηλώνει επιδείνωση.

Τέλος, την προβληματική αξιολογία των εκτιμήσεων του WEF για την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας, καταδεικνύει και η διαπίστωση πως η κατάταξη της χώρας στην 44^η θέση το 2007 έλαβε χώρα με το έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης στο -6,7% του ΑΕΠ, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών στο -15,2% του ΑΕΠ, το επιτόκιο δανεισμού (7,2%) δύο τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο του σημερινού και την ανταγωνιστικότητα τιμών 6% χαμηλότερη απ' ό,τι ήταν το 2016. Δηλαδή, τότε που η οικονομία ήταν σε πλήρη ανισορροπία και στα πρόθυρα της κρίσης το WEF την κατέταξε σε μία σχετικά καλή θέση διεθνούς ανταγωνιστικότητας, ενώ σήμερα που έχει ισορροπήσει μακροοικονομικά και εν μέρει δημοσιονομικά και βρίσκεται σε πορεία εξόδου από την κρίση, το WEF την έχει υποβαθμίσει 43 ολόκληρες θέσεις σε σχέση με το 2007.

Ανεξάρτητα, πάντως, από τις άμεσες ή έμμεσες εκτιμήσεις της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, η τελευταία αποτυπώνεται ανάγλυφα, εκ του αποτελέσματος, σε μεγέθη όπως είναι το ΑΕΠ και οι εξαγωγές, οι δείκτες οικονομικού κλίματος, οι ξένες επενδύσεις και η απασχόληση.

Πραγματικές βελτιώσεις σε ΑΕΠ και εξαγωγές

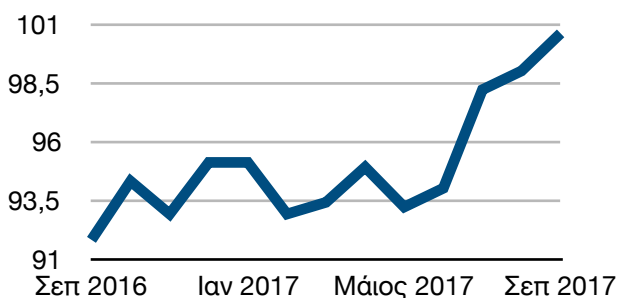
Τόσο η ανοδική τάση του ΑΕΠ όσο και αυτή των εξαγωγών αγαθών καταμαρτυρούν πραγματικές βελτιώσεις σε υποκείμενους προσδιοριστικούς παράγοντες όπως είναι η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των συντελεστών παραγωγής. Όσον αφορά το ΑΕΠ είναι εμφανής η σταθεροποίηση σε οριακά επίπεδα το 2014-2016 και η ελαφρά ανάκαμψη το 2017.

Όσον αφορά, δε, στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών έχουμε μία σταθερά ανοδική τάση την τελευταία διετία με σημαντικές, όμως, ενδιάμεσες μηνιαίες διακυμάνσεις. Σημειώνουμε πως ο βαθμός διεθνοποίησης της ελληνικής οικονομίας (degree of internationalization) αυξάνει σταθερά, με τον λόγο εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών προς το ΑΕΠ να αναρριχάται από 19% το 2009 στο 32% το α' εξάμηνο 2017.

Το οικονομικό κλίμα έχει αλλάξει

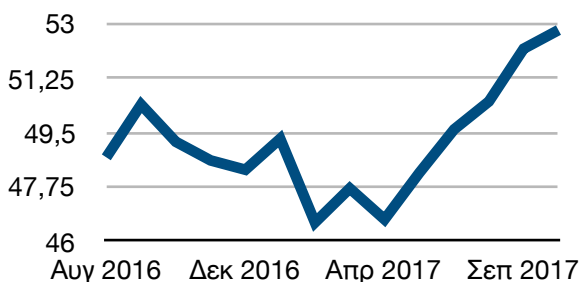
Όλοι ανεξαιρέτως οι δείκτες οικονομικού κλίματος καταγράφουν ανάκαμψη της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της οικονομίας και υποδηλώνουν βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας.

Ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στην Ελλάδα αυξήθηκε σε 100,6 μονάδες το Σεπτέμβριο από 99 τον Αύγουστο του 2017 (βλέπε Διάγραμμα 4). Ο μέσος όρος του δείκτη, από το 1985 μέχρι το 2017, ήταν 100,7, φτάνοντας σε υψηλό επίπεδο 120,1 τον Ιούλιο του 2000 και χαμηλό 75,2 τον Μάρτιο του 2009.

Δ4. Δείκτης Επιχειρηματικής Εμπιστοσύνης

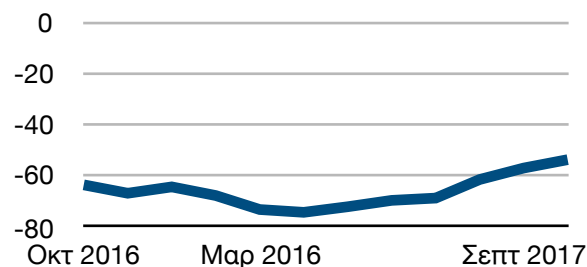
Πηγή: IOBE

Ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) της ελληνικής μεταποίησης αυξήθηκε στις 52,8 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2017 από 52,2 τον Αύγουστο. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη επέκταση της εργοστασιακής δραστηριότητας από τον Ιούνιο του 2008, λόγω της ταχύτερης αύξησης των νέων παραγγελιών από την εγχώρια αγορά, παρότι μειώθηκαν οι νέες παραγγελίες εξαγωγών. Επιπλέον, η παραγωγή αυξήθηκε το μέγιστο σε εννέα χρόνια, με γνώμονα τους παραγωγούς καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών, ενώ παρατηρήθηκε μείωση στα ενδιάμεσα αγαθά (βλέπε Διάγραμμα 5).

Δ5. Δείκτης Υπεύθυνων Προμηθειών

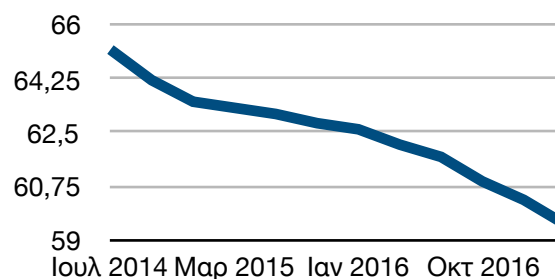
Πηγή: Markit

Ο αρνητικός δείκτης εμπιστοσύνης των καταναλωτών στην Ελλάδα υποχώρησε στις -53,7 μονάδες το Σεπτέμβριο από -57 τον Αύγουστο και -74,4 τον Μάρτιο του 2017. Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην Ελλάδα είχε σημειώσει αρνητικό ρεκόρ τις -83,8 μονάδες τον Οκτώβριο του 2011 (βλέπε Διάγραμμα 6).

Δ6. Δείκτης Εμπιστοσύνης των Καταναλωτών

Πηγή: IOBE

Στη βελτίωση αυτή του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης αναμφίβολα έχει συμβάλει η μείωση του χρέους των νοικοκυριών σαν ποσοστό του ΑΕΠ. Έχει υποχωρήσει από τα μέσα του 2014 ως σήμερα κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες περίπου: συγκεκριμένα το χρέος των νοικοκυριών στην Ελλάδα μειώθηκε στο 59,50% του ΑΕΠ το πρώτο τρίμηνο του 2017 από το υψηλό 65,2% του ΑΕΠ του πρώτου τριμήνου του 2014 (μέσος όρος 37,40% τη περίοδο 1994-2017) (βλέπε Διάγραμμα 7).

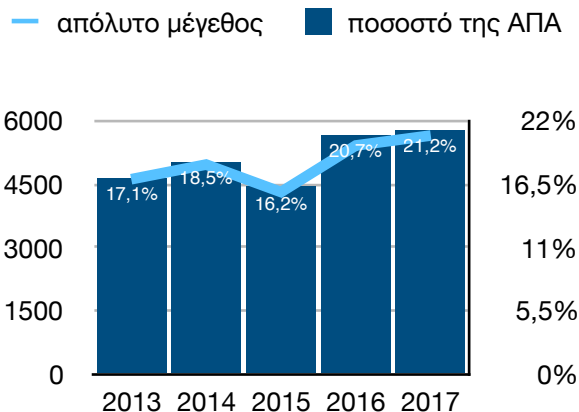
Δ7. Χρέος Νοικοκυριών (ποσοστό του ΑΕΠ)

Πηγή: Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS)

Άνοδος επιχειρηματικών και Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Ατμομηχανή της ανάκαμψης της οικονομίας και της βιώσιμης μακροχρόνια ανάπτυξης είναι οι παραγωγικές επενδύσεις. Και ειδικότερα οι ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις οι οποίες βρίσκονται σε σταθερή τροχιά ανόδου τόσο σε απόλυτο μέγεθος όσο και σαν ποσοστό της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) (βλέπε Διάγραμμα 8).

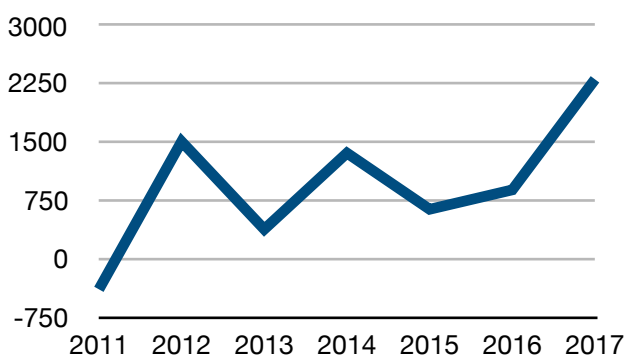
Δ8. Ιδιωτικές Παραγωγικές Επενδύσεις

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) έχουν ξεχωριστό ενδιαφέρον γιατί σε μία οικονομία που στερείται ρευστότητας είναι φυσικό οι εισροές ΞΑΕ να λειτουργούν σαν βασική κινητήρια δύναμη της ανάκαμψης της συνολικής επενδυτικής και οικονομικής δραστηριότητας. Ενώ, λοιπόν, στο α' επτάμηνο 2016 οι ΞΑΕ αυξήθηκαν ετησίως 40%, στο α' επτάμηνο 2017 αυξήθηκαν 161% αντίστοιχα. Εάν, δε, λάβουμε σαν βάση τις επιδόσεις του α' επταμήνου και το πώς έκλεισαν συνολικά το έτος οι εισροές ΞΑΕ τα προηγούμενα χρόνια, τότε το 2017 υπολογίζεται να υπερβούν τα 4 δισ ευρώ (βλέπε Διάγραμμα 9).

Δ9. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (εισροές, α' επταμήνου, δισ ευρώ)

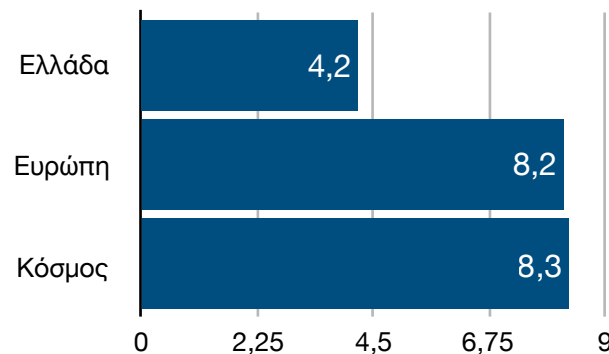

Πηγή:ΤτΕ

Σημειώνεται πως μακροχρονίως (2000-2016) ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του αποθέματος των ΞΑΕ στην Ελλάδα (4,2%) είναι υποδιπλάσιος του ρυθμού αύξησης τους στον κόσμο (8,3%)

και την Ευρώπη (8,2%) συνολικά (βλέπε Διάγραμμα 10), ενώ είναι ακόμη πιο χαμηλός από τον αντίστοιχο των μικρών και αναπτυσσόμενων οικονομιών της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων. Αναλόγως πολύ μικρότερη είναι η συμμετοχή των ΞΑΕ στο ΑΕΠ της Ελλάδος συγκριτικά με τις άλλες χώρες.

Δ10. Μέση Ετήσια Μεταβολή (%) Αποθέματος ΞΑΕ (2000-2016) Ελλάδα-Ευρώπη-Κόσμος

Πηγή: Eurostat

Η διαφορά αυτή υποδεικνύει τα μεγάλα περιθώρια που υπάρχουν, μετά τις μεταρρυθμίσεις και την τεράστια προσαρμογή που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια, για μαζική προσέλκυση ΞΑΕ στην Ελλάδα.

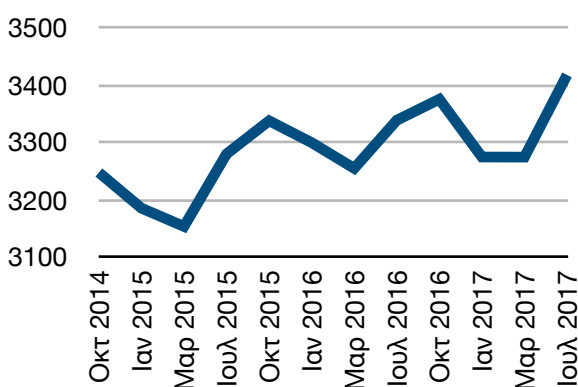
Απασχόληση ο αψευδής μάρτυρας της οικονομικής πρόοδου

Ίσως ο πλέον αψευδής μάρτυρας της οικονομικής πρόοδου της χώρας βρίσκεται στο μέτωπο της απασχόλησης και της ανεργίας, όπου τον Ιούλιο το ποσοστό ανεργίας έπεσε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες, στο 21%, έναντι του Ιουλίου 2016, όταν την τριετία 2013-2016 υποχωρούσε ετησίως κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα. Έχουμε, δηλαδή, μία σημαντική επιτάχυνση της κάμψης της ανεργίας φέτο που προοιωνίζεται την οικονομική ανάκαμψη.

Την τελευταία τριετία που η απασχόληση αυξάνει και η ανεργία περιορίζεται, μαζί της περιορίζεται τόσο η μακροχρόνια ανεργία όσο και η ανεργία των νέων.

Η πλήρης απασχόληση στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 264.000 μεταξύ του δ' τριμήνου 2014 και του β' τριμήνου 2017 φθάνοντας τα 3.417.100 εργαζόμενους και συγκεντρώνοντας το 90,1% της συνολικής απασχόλησης με το υπόλοιπο να αφορά στην μερική απασχόληση (βλέπε Διάγραμμα 11).

Δ11. Πλήρης Απασχόληση στην Ελλάδα (χιλ.)

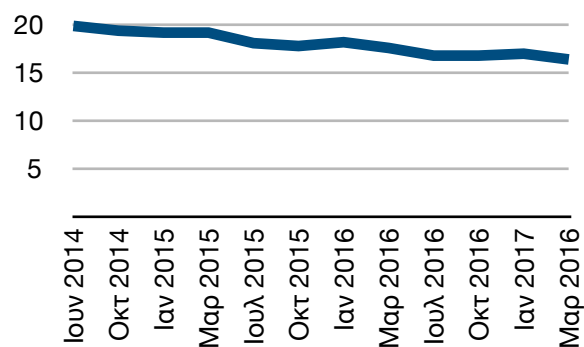

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ελλάδα μειώθηκε σε 43,3% τον Ιούνιο 2017 από το ιστορικό υψηλό 60% τον Μάρτιο 2013.

Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας στην Ελλάδα μειώθηκε σε 16,3% το α' τρίμηνο του 2017 και 15,6% το β' τρίμηνο 2017 από το κορυφαίο ιστορικά επίπεδο 19,8% το δ' τρίμηνο του 2013 όταν το ιστορικό χαμηλό ήταν 3,6% το β' τρίμηνο του 2008 (βλέπε Διάγραμμα 12).

Δ12. Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Εν κατακλείδι, οι αλλαγές που έχουν επέλθει στην αγορά εργασίας είναι εμφανείς. Σημείο καμπής αυτών των αλλαγών αποτέλεσε δ' τρίμηνο του 2014.

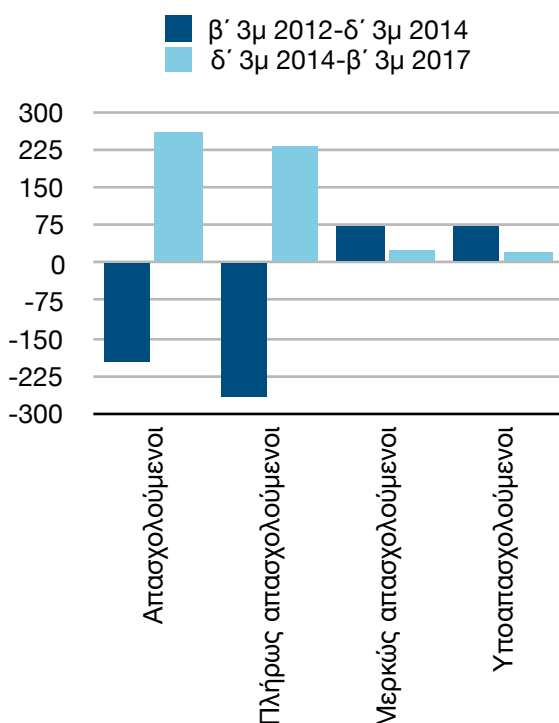
Εύκολα διαπιστώνεται πως, μεταξύ β' 3μ 2012 και δ' 3μ 2014,³ σε επίπεδο συνολικής απασχόλησης σημειώθηκε απώλεια 194.600 θέσεων εργασίας, οι απώλειες των πλήρως απασχολούμενων ήταν ακόμη περισσότερες φθάνοντας τις 266.300 και αντίστοιχα μεγάλη αύξηση των μερικώς απασχολούμενων κατά 71.600, ενώ οι υποαπασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 72.300. Αντιθέτως, μεταξύ δ' 3μ 2014 και β' 3μ 2017, δημιουργήθηκαν 256.000 θέσεις απασχόλησης, με την δημιουργία 231.800 θέσεων πλήρους απασχόλησης και 24.400 θέσεων μερικής απασχόλησης, ενώ οι υποαπασχολούμενοι αυξήθηκαν μόλις κατά 17.700 (βλέπε Διάγραμμα 13).

Στο μέτωπο της ανεργίας σημειώθηκε, μεταξύ β' 3μ 2012 και δ' 3μ 2014, αύξηση των ανέργων κατά 82.900, των μακροχρονίως ανέργων κατά 245.800 και των νέων ανέργων (αυτών που δεν είχαν δουλέψει ποτέ στο παρελθόν) κατά 25.900. Στον αντίποδα, μεταξύ δ' 3μ 2014 και β' 3μ 2017, σημειώθηκε μείωση του αριθμού των ανέργων κατά 229.300, μείωση των μακροχρονίως ανέργων κατά 157.400 και των νέων ανέργων κατά 98.900 άτομα (βλέπε Διάγραμμα 14).

³ Η περίοδος β' 3μ 2012 - δ' 3μ 2014 αντιστοιχεί στις επιδόσεις της διακυβέρνησης ΝΔ-ΠΑΣΟΚ, ενώ δ' 3μ 2014 - β' 3μ 2017 της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ -ΑΝΕΛ.

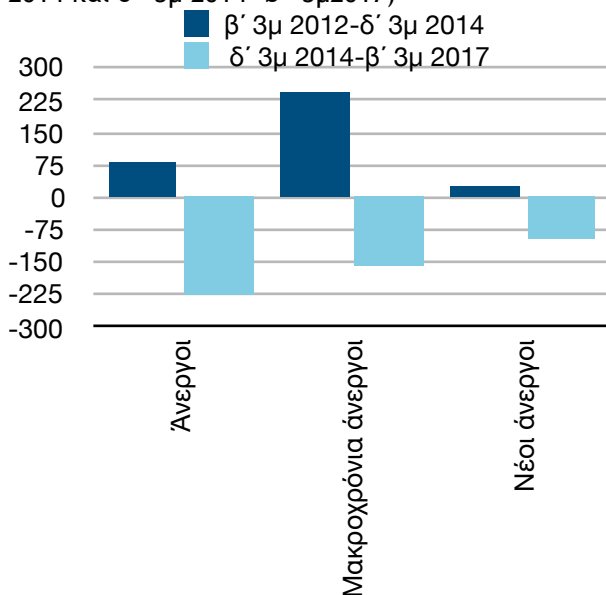
Οι παραπάνω μεταβολές καθρεφτίζονται αναλόγως στις μεταβολές των ποσοστών ανεργίας, μακροχρόνιας ανεργίας, απασχόλησης και μερικής απασχόλησης αντίστοιχα μεταξύ των δύο περιόδων (βλέπε Διάγραμμα 15).

Δ13. Μεταβολές Απασχόλησης (σε χιλ., β' 3μ 2012-δ' 3μ 2014 και δ' 3μ 2014- β' 3μ2017)

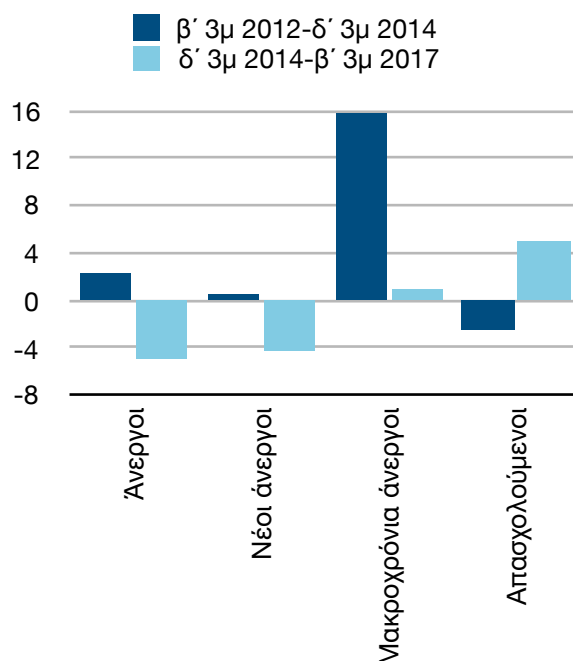
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Δ14. Μεταβολές Ανεργίας (χιλ., β' 3μ 2012-δ' 3μ 2014 και δ' 3μ 2014- β' 3μ2017)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Δ15. Μεταβολές Ποσοστών Απασχόλησης και Ανεργίας (% , β' 3μ 2012-δ' 3μ 2014 και δ' 3μ 2014- β' 3μ2017)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Δέσμη νέων αναπτυξιακών δράσεων

Ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων (Ν. 4469/2017) προχωρά με ικανοποιητικό ρυθμό, παρότι αποτελεί ένα νέο και πρωτόγνωρο εργαλείο για την ελληνική αγορά. Σύμφωνα με τα στοιχεία υπάρχει έντονο ενδιαφέρον από την επιχειρηματική κοινότητα με δεκάδες χιλιάδες επισκέψεις στη σχετική ιστοσελίδα (www.keyd.gov.gr) της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ).

Ειδικότερα, πάνω από 35 χιλιάδες διαφορετικοί χρήστες μελέτησαν την ιστοσελίδα της ΕΓΔΙΧ, όπου παρουσιάζεται όλο το θεσμικό πλαίσιο της Κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της υπερχρέωσης. Περισσότεροι από τους μισούς που επισκέφτηκαν την ιστοσελίδα μελέτησαν το θεσμικό πλαίσιο και τις λύσεις του εξωδικαστικού μηχανισμού, ενώ οι υπόλοιποι οδηγήθηκαν σε άλλες λύσεις, όπως ο Νόμος Κατσέλη - Σταθάκη για τα

υπερχρεωμένα νοικοκυριά και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Στην πλατφόρμα του εξωδικαστικού μηχανισμού εισήλθαν περισσότερες από 7.550 επιχειρήσεις και ξεκίνησαν την ετοιμασία της αίτησης τους: έχουν περάσει επιτυχώς τα κριτήρια 1.404, έχουν ανεβάσει τουλάχιστον ένα αρχείο 670 (όποτε θεωρούνται ότι είναι σε προχωρημένο στάδιο ετοιμασίας), έχουν υποβληθεί οριστικά 180 αιτήσεις.

Παράλληλα, σε προχωρημένο στάδιο βρίσκονται οι διαβουλεύσεις για τη συμφωνία χρηματοδότησης του Ταμείου Υποδομών. Το ταμείο στα πλαίσια της αποτελεσματικότερης διαχείρισης των ευρωπαϊκών πόρων με έμφαση, στις μεταφορές, στην ενέργεια και στο περιβάλλον, εστιάζει σε συνέργειες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ρευστότητας η οποία αποτελεί τροχοπέδη στο σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων υποδομής.

Διαχειριστής του Ταμείου είναι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Με αρχικό κεφάλαιο 450 εκ. ευρώ, από τα οποία 200 εκ. αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενους πόρους του ΕΠΑνΕΚ, μέσω της μόχλευσης, εκτιμάται ότι θα προσελκυσθούν πρόσθετοι δημόσιοι και ιδιωτικοί πόροι ώστε να διαμορφωθεί ένα χαρτοφυλάκιο ύψους 1 δισ, ποσό που αποτελεί ένα ικανοποιητικό αρχικό κεφάλαιο για παρεμβάσεις στους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στην αστική ανάπτυξη και στον τομέα του τουρισμού, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των επενδύσεων.

Περαιτέρω, στο Πλαίσιο της Επενδυτικής Προτεραιότητας για την τόνωση της επιχειρηματικότητας των μικρών επιχειρήσεων σύντομα αναμένεται η οριστικοποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις μικροπιστώσεις. Στόχος του ταμείου είναι να παράσχει την αναγκαία

χρηματοδότηση αλλά και την απαραίτητη συμβουλευτική (mentoring/coaching) ώστε να ενδυναμωθεί η “υγιής επιχειρηματικότητα”.

Τέλος, μέσα στο Νοέμβριο αναμένεται να ενεργοποιηθεί ο νέος κύκλος των καθεστώτων του Αναπτυξιακού Νόμου (ν. 4399/2016). Συγκεκριμένα, τα καθεστάτα αυτά είναι της “Γενικής Επιχειρηματικότητας”, των “Νέων Ανεξάρτητων ΜΜΕ” και της “Ενίσχυσης Μηχανολογικού Εξοπλισμού”.

Ο συνολικός εκτιμώμενος προϋπολογισμός (δημόσια δαπάνη) υπολογίζεται στα 550 εκατ. ευρώ. Η φοροαπαλλαγή αναδεικνύεται ως κυρίαρχο μέσο ενίσχυσης και σηματοδοτεί την εποχή της υγιούς επιχειρηματικότητας. Η φοροαπαλλαγή έχει ισχυρή δυναμική καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του εκτιμώμενου προϋπολογισμού περίπου 400 εκατ. ευρώ θα αφορά σε ενισχύσεις φορολογικής απαλλαγής.